

TEKSTY ŹRÓDŁOWE

Kazimiera Jaworska

ARCYBISKUP BOLESŁAW KOMINEK WOBEC WĘZŁOWYCH PROBLEMÓW W RELACJACH PAŃSTWO – KOŚCIÓŁ NA DOLNYM ŚLĄSKU (1959-1964)

Biskup (późniejszy arcybiskup i kardynał) Bolesław Kominek stojący na czele Kościoła wrocławskiego w latach 1956-1974, należał do grona bardzo aktywnych polskich hierarchów. Jego działalność była dostrzegalna nie tylko na forum Kościoła lokalnego (Ordynariat Wrocławski, Episkopat Polski), ale również na forum Kościoła powszechnego (członek kilku komisji Soboru Watykańskiego II). Jego głos był znaczący w rozstrzygnięciach dotyczących trudnych problemów pomiędzy państwem a Kościołem. Jako głowa Kościoła na zachodnich rubieżach państwa polskiego, gdzie dopiero w 1972 r. uregulowany został przez Watykan status polskiej administracji kościelnej, posiadał doskonale rozeznanie nie tylko w problemach Kościoła, ale i społeczności zamieszkującej tamten teren¹. W tym czasie Dolny Śląsk uważany był za region specyficzny. Po zakończeniu II wojny światowej jego terytorium zasiedliła ludność polska z różnych stron kraju i zagranicy oraz mniejszości narodowe. Tutaj stacjonowały największe w

---

¹ Np. A. Dudek, R. Gryz. *Komuniści i Kościół w Polsce (1945-1989)*. Kraków 2006; M. Jasiakiewicz. *Kościół w polskim życiu politycznym 1945-1989*. Wrocław 1993; P. Kądziela. *Państwo a Kościół w Polsce 1945-1965*. Wrocław 1990; J. Żaryn. *Dzieje Kościoła katolickiego w Polsce (1944-1989)*. Warszawa 2003.

Polsce oddziały Armii Radzieckiej. Władze komunistyczne założyły, iż Dolny Śląsk będzie regionem eksperymentalnych rozwiązań ustrojowych².

Te czynniki znacząco oddziaływały na wzajemne stosunki pomiędzy państwem a Kościołem w tym regionie. W tym miejscu należy przypomnieć, iż generalnie w skali kraju w latach 1959-1964 owe relacje były mocno napięte. Pomimo specyficznych warunków Ordynariusz Wrocławski doskonale radził sobie w tych skomplikowanych realiach. Nie bez znaczenia były tutaj jego cechy osobowościowe (odwaga i rozważa), wszechstronne wykształcenie, a także doświadczenie życiowe³. Konsekwentnie starał się realizować misję Kościoła katolickiego w państwie, którego władze prowadziły systemową działalność mającą na celu laicyzację społeczeństwa.

Urzędnicy realizujący założenia polityki wyznaniowej państwa podejmowali szereg działań, którym w ostrej formie przeciwstawił się arcybiskup Kominek. W korespondencji urzędowej podważał opinie wysokich rangą funkcjonariuszy państwowych stosując argumentację, z którą trudno było im polemizować. W sytuacjach ostatecznych „odwoływał się do ambony”. Tak było np. w związku z wysiedlaniem siostr zakonnych z ich domów zakonnych we Wrocławiu. Zobowiązał wtedy duchowieństwo wrocławskie do odczytania komunikatu informującego wiernych o tym fakcie. Mając świadomość wysokiej temperatury rozmowy po tym wydarzeniu, odmówił uczestnictwa w spotkaniu w Prezydium Rady Narodowej m. Wrocławia. Innym razem

---

² S. Dąbrowski, *Dolny Śląsk – region specyficzny*. „Dolny Śląsk” 11:2005 s. 46-52; Ł. Kamiński, M. Ruchniewicz, J. Tyszkiewicz, *Dolny Śląsk w latach 1945-2000*. W: *Dolny Śląsk. Monografia historyczna*. Red. W. Wrzesiński. Wrocław 2006; E. Kaszuba, *Dzieje Śląska po 1945 roku*. W: *Historia Śląska*. Red. M. Czapliński, E. Kaszuba, G. Wąs, R. Zerelik. Wrocław 2002 s. 426-519.

³ Zob. np. J. Mandziuk, *Kominek Bolesław*. W: *Słownik polskich teologów katolickich*. Red. H. E. Wyczawski. Warszawa 1983 T. 6 s. 113-123; J. KRUCINA, *Kard. Kominek – rządcą archidiecezji wrocławskiej*. W: *Ludzie wrocławskiego Kościoła po II wojnie światowej*. Red. I. Dec, K. Matwijowski, J. Pater. Wrocław 2005 s. 52-61. P. Nitecki, *Bolesław Kominek*. W: *Biskupi Kościoła w Polsce. Słownik biograficzny*. Warszawa 1992 s. 105; J. Pater, *Bolesław Kominek (1956-1974)*. W: *Poczet biskupów wrocławskich*. Wrocław 2000 s.127-128; J. Swastek, *Kardynał dr Bolesław Kominek jako rządcą archidiecezji wrocławskiej (1956-1974)*. W: *Tysiącletnie dziedzictwo kulturowe diecezji wrocławskiej*. Red. A. Barciak. Katowice 2000 s. 338-363. *Wielki Pasterz Dolnego Śląska Bolesław Kardynał Kominek. Refleksje w 35 rocznicę śmierci metropolity wrocławskiego Bolesława Kardynała Kominka*. Oprac. W. Bochnak. Wrocław 2008.

sam arcybiskup zabiegał o takie spotkanie, aby przedstawić program poprawy stosunków między państwem a Kościołem oraz między władzami miejscowymi a Kurią.

W niniejszym przedłożeniu zaprezentowano w układzie chronologicznym cztery dokumenty: pierwszy pochodzi z Archiwum Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie, trzy kolejne natomiast znajdują się w zespole akt Urzędu do Spraw Wyznań Archiwum Akt Nowych w Warszawie. Ukazują one obraz wzajemnych relacji w latach 1959-1964 pomiędzy arcybiskupem Bolesławem Kominkiem a urzędnikami administracji wyznaniowej różnych szczebli (Urząd do Spraw Wyznań w Warszawie, Prezydium Rady Narodowej m. Wrocławia, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu).

Sposób edycji dokumentów źródłowych jest analogiczny jak w materiałach prezentowanych przez autorkę we wcześniejszych numerach niniejszych studiów⁴.

---

⁴ Zob. K. Jaworska. *Teksty źródłowe*. „Perspectiva. Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne” 5:2006 nr 2 (9); 6:2007 nr 1 (10); 6:2007 nr 2 (11).

Nr 1

Kopia Pisma biskupa Bolesława Kominka do Jana Lecha, Wicedyrektora Urzędu do Spraw Wyznań w Warszawie z dnia 27 lutego 1959 r., w sprawie wyjaśnienia insynuacji urzędników administracji wyznaniowej, dotyczących jego wypowiedzi na temat wojska radzieckiego stacjonującego w Legnicy.

^aDekret.

Arch.

Kopia

Wrocław, dnia 27 lutego 1959 r.

BISKUP
ORDYNARIUSZ WROCLAWSKI

Ldz.1399/59.^bBp Kominek – dyr. Lech

Obywatel
Jan L e c h⁵
Dyrektor Urzędu dla Spraw Wyznań
W a r s z a w a.

Ks. Bronisław Dąbrowski⁶ z Warszawy komunikuje mi, że Pan Dyrektor w urzędowej rozmowie przeprowadzonej dnia 19 lutego br. w biurze Urzędu do Spraw Wyznań wysunął przeciw mojej osobie m.i. b.[ardzo] poważny zarzut, jakoby „atakował publicznie na kazaniu w Legnicy wobec księży i wiernych wojska radzieckie tam stacjonowane” .....

---

^a Napis odręczny: *Dekret Arch.*[iwum]

^b Napis odręczny dotyczący tematu pisma.

⁵ Jan Lech wówczas był Wicedyrektorem Urzędu do Spraw Wyznań.

⁶ Bronisław Dąbrowski, arcybiskup, orionista, był biskupem pomocniczym Archidiecezji Warszawskiej w latach 1962-1993. W latach 1969-93 – sekretarz Konferencji Episkopatu Polski. W 1959 r. był pracownikiem Sekretariatu Episkopatu.

Zarzut tej samej treści odczytał mi P.[an] Minister Jerzy Sztachelski miesiąc przedtem w dłuższej rozmowie dnia 20.I.1959 r. z czego wnioskuję, że pochodzi z tego samego źródła.

Zarzuty, które mijają się całkowicie z prawdą odpieram z całą stanowczością.

W rozmowie z P.[anem] Min.[istrem] Sztachelskim⁷ 20.I.br. za-protestowałem jak najbardziej kategorycznie przeciw tego rodzaju oskarżeniom, określając równocześnie poziom etyczny tych osób, które o takich zmyślonych faktach donoszą oraz o przejrzyistości intencji, którą się kierują.

M.in. oświadczyłem P.[anu] Min.[istrowi] Sztachelskiemu dosłownie: „Panie Ministrze, czyż istotnie wyglądam tak naiwnie, bym się mógł dopuścić aż takiego głupstwa?! Zdaję sobie doskonale sprawę, że gdyby nie czołgi radzieckie nie byłbym polskim biskupem we Wrocławiu a P.[an] Minister nie rozmawiałby ze mną o stosunkach na polskich Ziemiach Zachodnich, oto moje credo polityczne co do tych ziem!”

A potem dodałem opis faktu następującego, który charakteryzuje moją stałą postawę w tej delikatnej materii pobytu Wojsk Polskich na naszym terenie: „W maju 1957 r. zwrócił się do mnie osobiście Przewodniczący Rady Wojew.[ódzkiej] Poseł Bronisław Ostapczuk⁸ z popu-fną prośbą, abym nie dopuścił w Legnicy do wielkiej manifestacyjnej procesji Bożego Ciała ze względu na wielką ilość stacjonujących tam Wojsk Radzieckich oraz obco – plemiennej ludności (P.[an] Poseł wyliczył odłamy tej ludności). Przywiązywał do owej prośby wielką wagę. Uznając obawy i racje Przewodniczącego za uzasadnione, zgodziłem się na to bez trudności i dałem odpowiednie zarządzenia. Zamiast jednej wielkiej wspólnej procesji, która by mogła spowodować niepożądane incydenty z wojskami radzieckimi, poleciłem odprawienie procesji przy kościołach parafialnych wzgl.[ędnie] w najbliższym ich otoczeniu, co też uczyniono. I taką praktykę utrzymuję po dziś dzień”.

Byłem zdania, że tym aż nadto wyraźnym oświadczeniem wobec P.[ana] Ministra sprawa jest załatwiona – a tymczasem w miesiąc po

---

⁷ Jerzy Sztachelski w latach 1956-1961 był Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Stosunków z Kościołem.

⁸ Bronisław Ostapczuk, działacz PZPR. W latach 1956-1969 pełnił funkcję Przewodniczącego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu. Był posłem na Sejm PRL II-V kadencji (lata 1956-1972).

tej rozmowie P.[an] Dyrektor wyciąga ten sam zarzut w formie jakby zaostrej groźby. P.[an] Dyrektor występował w rozmowie w charakterze odpowiedzialnego rzecznika Urzędu do Spraw Wyznań, a więc w charakterze urzędowym; zarzuty tego rodzaju mają swoją specyficzną wagę i wymowę, są niejako wyrazem opinii Rządu do spraw i osób kościelnych. Sprostowane przeze mnie a mimo to powtarzane przez osoby jak najbardziej urzędowe, mogą osobie mojej i dotychczasowej mojej działalności na Ziemiach Odzyskanych przynieść wielką szkodę moralną.

Jestem każdej chwili gotów przeprowadzić dowód prawdy w obronie własnej przeciw tym osobom, które rzucają na minie tego rodzaju oszczerstwa, chociażby przez powołanie na świadków tysięcy wiernych i dziesiątek księży, którzy tam słuchali wszystkich moich kazań i konferencji religijnych. Proszę o podanie osób, abym im mógł wytoczyć proces sądowy.

W trosce o pokój i ład społeczny, potrzebny wszędzie a na Ziemiach Zachodnich konieczny oraz broniąc swych praw obywatelskich proszę Pana Dyrektora o:

- 1) odwołanie względnie sprostowanie wymienionych w tym piśmie zarzutów i
- 2) liczenie się w przyszłości z wysuwaniem wszelkich innych zarzutów, by nie popełnić niesprawiedliwości, która i krzywdzi, i zatrutwa atmosferę, a przez to nie daje warunków do pracy, czego przecież wszyscy potrzebujemy i do czego mamy prawo.

/-/ + BOLESŁAW KOMINEK
BISKUP WROCŁAWSKI

Do wiadomości:

- 1) Pan Minister Jerzy Sztachelski – Warszawa
- 2) Sekretariat Prymasa – Warszawa
- 3) Sekretariat Episkopatu – Warszawa

Za zgodność z oryginałem^c
Wrocław, dnia 27 lutego 1959 r.^d

*Źródło: ASKEP^o, UdSW, sygn.066542, kopia, mps.
Oprac. Kazimiera Jaworska*

Nr 2

Odpis pisma arcybiskupa Bolesława Kominka do Prezydium Rady Narodowej m. Wrocławia we Wrocławiu, z dnia 21 sierpnia 1962 r., wyjaśniającego powód odmowy uczestnictwa w spotkaniu w Prezydium Rady Narodowej m. Wrocławia.

Odpis

Wrocław, dnia 21 sierp.[nia] 1962

ARCYBISKUP
ORDYNARIUSZ WROCLAWSKI

L.dz.4497/62

Do
Prezydium Rady Narodowej m. Wrocławia
we Wrocławiu

Potwierdzam odbiór pisma z dnia 14 sierpnia br., które wzywa mnie do stawienia się osobiście w dniu 23 bm. W Prezydium Rady Narodowej m. Wrocławia. W związku z tym powiadamiam, że sprawę tę rozważyłem na tle poprzednich rozmów, które już odbyłem w Prezydium i postanowiłem nie pójść tym razem na proponowaną rozmowę, zaznaczając przy tym, że odmowa ta nie jest lekceważeniem zarządzeń Władz. Przeciwnie, każde słuszne zarządzenie zawsze szanuję.

Poprzednich rozmów odbytych w Prezydium – m. Wrocławia lub Województwa Wrocławskiego – nie mogę uważać za „złożenie wyjaśnień”. Absolutnie nie. Albowiem nie były one wyjaśnieniem, lecz

---

^c Pieczęć okrągła z napisem w otoku: *KURIA ARCYBISKUPIA WROCLAWSKA*.

^d Poniżej podpis nieczytelny osoby stwierdzającej zgodność z oryginałem.

⁹ Archiwum Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie.

jakimś nowym, dotychczas nieznanym rodzajem kary. Polega ta kara na tym, że wezwany do Urzędu – rzekomo dla złożenia wyjaśnień – byłem zmuszony do wysłuchiwania różnych zarzutów, wypowiedzianych w sposób wybitnie przykry i wysoce niewłaściwy. Nie miałem natomiast możliwości złożenia wyjaśnień w obronie własnej wzgl.[ędnie] w obronie spraw reprezentowanych przeze mnie. Gdy zaś prosiłem o wręczenie na piśmie zarzutów, bym mógł się obronić, to tę słuszną i sprawiedliwą prośbę zignorowano i na piśmie zarzutów mi nie podano.

Nowa podobna rozmowa mogłaby wytworzyć sytuację bez wyjścia, czego należy unikać dla dobra stosunków pomiędzy Rządem a Episkopatem.

Co do rzekomej „próby szerzenia niepokoju” przez komunikat (w załączeniu) wysłany 7.VII.1962 r. do kościołów parafialnych m. Wrocławia, to stwierdzam, że w komunikacie tym wymieniłem zaledwie małą część krzywd i trudności, które ostatnimi czasy tak dotkliwie nas gnębią. Chyba każdy nieuprzedzony przyzna, że nie ten szerzy niepokój, kto wspomina o spowodowanych bolączkach i kłopotach i szuka sprawiedliwego z nich wyjścia, lecz ten, kto trudności te powoduje.

Niepokój szerzą ci, którzy wbrew porozumieniu z dnia 14 kwietnia 1950 r. i nowym uroczystym obietnicom złożonym po polskim Październiku w r. 1956 uszczuplają prawa Kościoła, utrudniając mu wypełnianie zadań duszpasterskich. Wystarczy wspomnieć tu niektóre tylko bolączki:

- 1) kary pieniężne wymierzane przy najrozmaitszych okazjach księżom, parafianom i nawet katolikom świeckim, o ile działają na rzecz swego parafialnego kościoła;
- 2) usuwanie zakonnic z ich domów, które nierzadko same odbudowały i które przecież im się należą w zamian za pozostawione na terenach wschodnich, a którą to zamianę im obiecywano w czasie repatriacji;
- 3) zamykanie szkół i przedszkoli zakonnych oraz usuwanie zakonnic z tych zakładów, które były przejęte przez Caritas;
- 4) odmawianie zgody na tworzenie nowych parafii, gdzie ludność usilnie o to prosi;
- 5) uniemożliwianie budowy nowych kościołów oraz stawianie trudności gdy chodzi o remont starych, niekiedy zabytkowych a zagrożonych;

6) utrudnianie katechizacji przez wymierzanie kar, zwłaszcza gdy do katechizacji są angażowane osoby zakonne;

7) nietolerancja religijna oraz dyskryminacja stosowana często przez czynniki urzędowe, np. zakaz dzieciom, młodzieży, i in.[nym] chodzenia do kościoła, itp.

Szerzą niepokój oraz oburzenie takie odezwania się funkcjonariuszy państwowych, jak: „pozamykałbym wszystkie kościoły” lub „niedługo kościoły będą zamienione w pieczarkarnie” – jak to miało miejsce we Wrocławiu – Leśnicy w dniu 27 i 28 grudnia 1961 r. w czasie likwidacji przedszkola kierowanego przez Siostry zakonne.

Te i podobne wypadki czynią zamieszanie i szerzą niepokój, ponieważ trudno zrozumieć, w imię jakiego „dobra” stawia się trudności tam, gdzie chodzi o zaspokojenie potrzeb religijnych. Niepokój sięją ci, którzy usiłują ograniczać prawa Kościoła i przy tym częstokroć wmawiają, że arcybiskup wrocławski oraz inni księża biskupi dawno się na to zgodzili. Otóż prostowanie takich fałszów, do czego często bywam zmuszony, nie jest szerzeniem niepokoju, nie jest podburzaniem.

Muszę też niekiedy prostować w dostępny mi sposób rozmaite ataki prasowe. Jeśli prostuję w oględny sposób te nieścisłości lub fałsze, to czy Prezydium uważa to za „szerzenie niepokoju”?

Założyciel Kościoła zlecił nam misję szerzenia pokoju środkami właściwymi dla Kościoła. W imię pokoju często trzeba prostować błędy, wypaczenia i fałsz. Uchylić się od tej ciężkiej powinności, niestety, nie mogę.

Załącznik:

Komunikat z dn. 7.VII.1962 r.

+ Dr Bolesław Kominek
Arcybiskup Wrocławski
/podpis czytelny/

*pieczęć okrągła
z napisem:*

Kuria Arcybiskupia Wrocławska

Za zgodność odpisu:^a

^bPrezydium Rady Narodowej
m. Wrocławia
Wydział do Spraw Wyznań

*Źródło: AAN, UdSW, sygn.64/71. K.87-89, oryginał, mps.
Oprac. Kazimiera Jaworska*

---

^a Podpis nieczytelny.

^b Pieczęć nagłówkowa Prezydium Rady Narodowej m. Wrocławia, Wydział do Spraw Wyznań.

Nr 3

Odpis Komunikatu arcybiskupa Bolesława Kominka, który odczytano w niedzielę 8 lipca 1962 r. na wszystkich nabożeństwach w kościołach wrocławskich, stanowiący załącznik do pisma arcybiskupa (nr L.dz.4497/62)

Odpis

Wrocław, dnia 7 lipca 1962 r.

Kuria Arcybiskupia
Wrocławska
Wrocław, ul. Katedralna 13
L.dz.3739/62

K O M U N I K A T

We Wrocławiu rozpoczęła się nowa akcja wysiedlania Sióstr zakonnych z ich dotychczasowych pomieszczeń a koncentracja we wspólnych miejscach, na wzór ghetta [getta] stosowanego w minionych czasach. W okresie „stalinowskim” czyniono to samo w szerokich rozmiarach. W naszej diecezji wysiedlono wówczas około 1000 Sióstr, które umieszczono w kilku klasztorach na terenie Polski. Często te zakonnice odbudowały swe domy własnymi rękami, a teraz z tych domów ich się usuwa. Gdy opuszczały swe klasztory i pomieszczenia na terenach wschodnich, władze zapewniały je na piśmie, że tutaj otrzymają odpowiedni ekwiwalent w postaci budynków mieszkalnych.

Wiemy wszyscy, jak bardzo poważne są społeczne zasługi Sióstr zakonnych. Nie pomniejszy tego żadna akcja oczerniająca w prasie. To one zajmują się naszymi braćmi, chorymi lub ułomnymi, pomagają w katechizacji naszych dzieci i młodzieży. Prace swe wykonują ofiarnie i z poświęceniem, a często nawet z heroizmem. Dziś przeżywają tragedię wysiedlenia i ghetta.

Powiadam o tym wiernym z obowiązku pasterskiego. W tym położeniu, wobec przemocy, one i my jesteśmy bezsilni. Powtarza się

bowiem to samo, co przed 1956 r., a co społeczeństwo i same władze potępiły. Ostatnio we Wrocławiu i Henrykowie już mieliśmy wypadki takiego przykrego wysiedlenia.

Tylko Bóg może nam przyjść z pomocą! Dlatego zwracamy się do Miłosierdzia Bożego w sprawie naszych Drogich Sióstr, które prowadzą dziś ciężką walkę o własny dach nad głową. Będziemy się modlić, by to wysiedlenie ustało, by nastąpił spokój. Akcję tę uważamy za szczególnie szkodliwą na Ziemiach Zachodnich.

Królowo Polski, wspieraj nas w zmaganiach naszych o wiarę i ludzkie warunki życia dla wszystkich.

/-/ +Bolesław Kominek
Arcybiskup Wrocławski

Z a r z ą d z e n i e

Powyższy KOMUNIKAT polecam odczytać w niedzielę dnia 8 lipca br. z ambon kościołów miasta Wrocławia, podczas wszystkich nabożeństw.

/-/ + Bolesław Kominek
Arcybiskup Wrocławski

Pieczęć okrągła z napisem:
Kuria Arcybiskupia Wrocławska

*Źródło: AAN, UdSW, sygn.64/71. K.90, oryginał, mps.
Oprac. Kazimiera Jaworska*

Nr 4

Informacja Witolda Skórczyńskiego¹⁰, kierownika Wydziału do Spraw Wyznań Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu, z rozmowy przeprowadzonej przez Przewodniczącego Prezydium WRN we Wrocławiu z biskupem Kominkiem w dniu 13 października 1964 r.

Załącznik do pisma

^aNr Wz-2/29/65

I n f o r m a c j a – z rozmowy przeprowadzonej przez Przewodniczącego Prez. WRN we Wrocławiu z bpem Kominkiem w dniu 13 października 1964 r.

Do spotkania z inicjatywy arcybiskupa Kominka i na jego prośbę. W oznaczonym dniu i godzinie przybył do gmachu WRN z /jak on to sam określił/ programem poprawy stosunków między Państwem i Kościołem oraz między władzami miejscowymi a Kurią.

Wszystkie propozycje miały ogólnie dotychczas znany charakter deklaracyjny, a niektóre sugestie dotyczyły wprost ataku na MO, Prokuraturę, itp.

Arcybiskup Kominek mówił o organizowanych na początku września 1965 centralnych uroczystościach z racji 20 lecia życia katolickiego na Ziemiach Zachodnich.

Wspominał o sprawie ewentualnego uzyskania prze[z] Kurię nowych kościołów, co jest ściśle uzależnione od stanowiska jego współrozmówcy.

Nadmienił także, iż byłoby pożytecznym dla polepszenia stosunków obydwu stron utworzenie kilku nowych parafii bowiem od 1959 r. miejscowe władze administracyjne nie wyraziły zgody na powstanie ani jednej nowej placówki.

---

¹⁰ Witold Skórczyński był kierownikiem Wydziału do Spraw Wyznań Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu.

^a Cyfry zapisane *kursywą* napisano odręcznie.

Poruszył też sprawę poboru alumnów do służby wojskowej, wymogów związanych z katechizacją, a także sprawę przenośnego ołtarza ze szpitala w Sycowie.

Głównym jednak celem wizyty abpa Kominka była kwestia paszportu do Rzymu. Mocno podkreślił, iż zarzut o przekazaniu przez niego pewnej partii wiadomości za granicę jest wg jego słów nieprawdziwym.

^bKierownik Wydziału
Witold Skórczyński

*Źródło: AAN, UdSW, sygn.76/6. K.68, kopia, mps.
Oprac. Kazimiera Jaworska*

---

^b Podłużna pieczęć imienna: Kierownik Wydziału, Witold Skórczyński. Na pieczęci podpis nieczytelny.